

ной экономики должна быть здоровая конкуренция экономических агентов. Что не смогли показать ЧНПФ Казахстана за свою 15 летнюю историю, так как их деятельность регулировало государство и можно с уверенностью сказать, что инвестиционная политика у всех была одинаковой, и в этой связи было не целесообразно иметь десятки пенсионных фондов для выгоды единиц.

Перечень использованных источников

1. Статистические данные пенсионного сектора РК 2017–2018 гг. / Информационный сайт единого накопительного пенсионного фонда. URL: <http://www.enpf.kz/>.
2. Агентство РК по статистике. URL: <http://stat.kz>.

Вінницька Оксана Анатоліївна

кандидат економічних наук

Люльченко Володимир Володимирович

студент

Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні Україна взяла курс на децентралізацію, свідченням чого є жваве обговорення в суспільстві, на всіх рівнях влади – фахівцями Міністерства фінансів, Міністерства регіонального розвитку, Державної фіскальної служби України, наукових колах – та прийняття нещодавно нормативно-правових актів [2]. Найбільш поширене розуміння децентралізації – “як делегування владних повноважень” [1]. Проте процес набагато глибший, насамперед тому, що на місцевий рівень передається кілька нових податків та трансфертів. Тобто, як свідчить досвід розвинутих країн, бюджетні реформи стосовно децентралізації слідує за інституційними змінами, хоча “фактична процедура при впровадженні може включати значні політичні дискусії”. Бюджетна децентралізація – це перенесення надходження доходів та/або здійснення витрат грошових коштів на більш низький рівень уряду при збереженні фінансової відповідальності [7]. Саме механізм формування доходів місцевих бюджетів при здійсненні реформи і є запорукою її успішності.

Фінансова децентралізація передбачає законодавче закріплення за кожним рівнем влади певних функцій або окремих публічних послуг та необхідного для їх виконання матеріально-фінансового ресурсу. Слід зазначити, що делегування повноважень має місце в усіх країнах з адміністративно-командною моделлю економіки, характерними рисами якої є надмірна концентрація і владних повноважень, і фінансових ресурсів на центральному рівні та низький рівень самодостатності місцевого самоврядування [4].

Розглянемо більш детально процес децентралізації доходів місцевих органів влади. З прийняттям Верховною Радою у грудні 2014 року змін до Бюджетного та Податкового кодексів України в нашій країні розпочався процес фінансової децентралізації владних повноважень, не зважаючи на те, що кожного року даний процес декларується в Основних напрямках

бюджетної політики держави. Так, вже протягом 2016 року до місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло на 19,2% більше від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами, ніж у 2015 році. Саме податкові надходження є основним джерелом бюджетних доходів місцевого самоврядування, їх частка в структурі в 2016 році становить майже 80%. За результатами 2016 року місцеві бюджети отримали на 7857 млн. грн. більше доходів ніж у попередньому 2015 році [5]. Це пов'язано з тим, що, починаючи з 2016 року, джерела наповнення місцевих бюджетів було розширено за рахунок передачі з державного бюджету на місця: 10% податку на прибуток підприємств; плата за землю в частині податку на майно; збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вартості реалізованого товару. Крім того, доходна частина місцевих бюджетів поповнилася єдиним податком (раніше надходження направлялися в бюджет розвитку), податком на нерухомість, транспортним податком, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра [3].

Саме органи місцевої влади визначатимуть, на які потреби спрямовувати ці кошти. Але в 2016 року місцеві бюджети недоотримали кошти від податку з доходів фізичних осіб за рахунок того, що 25% його залишається у державному бюджеті, а решта розподіляється між обласними бюджетами, районними та бюджетами міст обласного значення, а за даними аналітиків ця сума становить приблизно 42 млрд. грн. Проте незважаючи на зменшення надходження ПДФО в динаміці на 13898 млн. грн. у порівнянні з аналогічним показником 2015 року, в структурі даний податок займає перше місце – 56,75% всіх податкових надходжень місцевих бюджетів. На другому місці в 2016 році знаходяться місцеві податки і збори (27,46%), проте ще в 2015 році їх частка в структурі податкових надходжень бюджетів місцевих органів влади становила лише 9,38%. Зростання показника протягом 5 років дослідження відбулося на 20998 млн. грн. Одним із факторів такого зростання є те, що в 2015 році до податку на майно віднесено плату за землю. А також зростання надходжень з податку на нерухомість, оскільки його сплата власниками житлових приміщень в 2016 році відбулася за результатами попереднього 2015 року.

Розмір сплати акцизного податку суб'єктами підприємницької діяльності становить в 2016 році 7,63% всіх податкових надходжень місцевих бюджетів, проти 0,19% в 2015 році. Передача на місця 10% податку на прибуток призвело до зростання податкових надходжень на 3611 млн. грн. в порівнянні з 2015 роком, що в майбутньому стимулюватиме органи місцевого самоврядування до підвищення показників прибутковості юридичних осіб та покращення їх інвестиційного клімату. Отже, хоча в 2016 році і відбулися позитивні зрушення за наслідками впровадження бюджетної децентралізації, але все ще існує ряд проблемних питань, які виникли в ході практичного застосування нових норм бюджетного та податкового законодавства та потребують вирішення [6].

Сьогодні в Україні механізм формування місцевих бюджетів є недостатньо ефективним і характеризується низькою часткою доходів та високою залежністю від Державного бюджету. За рахунок власних доходів місцеві органи влади не можуть самостійно фінансувати всі видатки, пов'язані із виконанням своїх функцій. Зберігається тенденція до збільшення частки дотацій, залишається малою частка місцевих податків і зборів та неподаткових надходжень. Такий стан власних доходів місцевих бюджетів адекватний тому законодавству, що діє сьогодні в Україні, за умов якого місцеві органи влади фактично позбавлені активно розширювати власну фінансову базу [5]. Тому, для підвищення ефективного формування та функціонування місцевих бюджетів необхідно:

- впроваджувати середньострокове планування та орієнтацію на результат;
- постійно аналізувати зменшення чи зростання надходжень до місцевих бюджетів, порівнюючи з минулими періодами;
- налагоджувати взаємодію роботи органів місцевого самоврядування та органів Державної фіскальної служби України;
- визначати та ліквідувати причини несплати податків;
- розробляти програми заходів, спрямованих на повну мобілізацію до місцевих бюджетів податків та зборів;
- контролювати діяльність фізичних та юридичних осіб, котрі займаються підприємницької діяльністю з метою запобігання порушення податкового законодавства.

Тому, перспективою посилення фінансової незалежності місцевих бюджетів повинно стати дослідження методів збільшення фіскальної ролі місцевих податків і зборів.

Перелік використаних джерел

1. Аналіз фінансових наслідків адміністративно-територіальної реформи. *Проект SuFTAR. Системне управління фінансування адміністративно-територіальної реформи*. URL: <http://fisco-id.com/download.php?m=an&l=ua&id=69>.
2. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.12.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр>.
3. Закон України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” від 28.12.2014 № 79-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
4. Кодацкий В. Проблемы формирования местных бюджетов. *Економіка, фінанси, право*. 2005. № 2. С. 10–15.
5. Кузькін С. Ю., Котляревський Я. В., Шишко О. В. Зарубіжний досвід фіскальної децентралізації: проблеми та шляхи розв'язання. *Фінанси України*. 2015. № 12. С. 63–72.
6. Місцеві бюджети: підсумки 2016 року та перспективи. URL: <http://iser.org.ua/analitika/analiz-derzhavnoyi-politiki/mistsevi-biudzheti-pidsumki-2016-roku-ta-perspektivi>.
7. Патицька Х. О. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412>.

Власюк Тетяна Петрівна

студент

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Науковий керівник: **Куцяк Вадим Олександрович**,

кандидат економічних наук, асистент

м. Чернівці

ВІТЧИЗНЯНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ЗАОЩАДЖЕННЯМИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Розвиток та функціонування країни в цілому, як і окремих суб'єктів господарювання, значною мірою визначаються наявністю достатніх ресурсів, які можуть бути залучені у відповідні періоди часу згідно з виникаючими потребами у додаткових ресурсах. Для реалізації державою своїх функцій необхідно проводити збалансовану інвестиційну політику. Заощадження народу є тим пріоритетним джерелом внутрішніх інвестицій, яке неповною мірою використовується відповідними інститутами та є перспективним і актуальним. Таким чином, розгляд будь-яких питань із забезпечення ресурсною базою економічних процесів та діяльності різних суб'єктів господарювання є досить важливим.

У разі, коли доходи перевищують поточні споживчі потреби або саме споживання обмежується з метою нагромадження частини доходу, різниця між спожитою частиною доходу та всім доходом нагромаджується як заощадження. Формування заощаджень ймовірно в тій мірі, у якій дохід доволі високий, щоб покривати витрати на споживання. У разі зменшення доходу для підтримання традиційного рівня життя кошти вилучаються із заощаджень і спрямовуються на споживання.

На заощадження домашніх господарств можуть впливати також рівень податків і структура системи оподаткування, зокрема, співвідношення прямих і непрямих податків. На відміну від прямих податків непрямі податки не справляють помітний негативний вплив на заощадження, оскільки не змінюють відносної ціни поточного й майбутнього споживання.

Інфляція та знецінення національної грошової одиниці негативно позначаються на схильності населення до формування заощаджень. В умовах інфляції (підвищення рівня цін) населення якомога швидше позбавляється від грошей, збільшуючи споживання й скорочуючи заощадження.

Довіра населення до банківської системи країни формується через, по-перше, ефективну діяльність самих банків з населенням, по-друге, посилення нагляду, контролю та аудиту за діяльністю банків з боку наглядових органів, по-третє, стабілізацією політичної ситуації в країні.

Окремо необхідно сказати про розвиток системи гарантування вкладів населення як результат загальнодержавних програм розвитку фінансової системи країни. Система гарантування вкладів, захищаючи населення від можливих втрат унаслідок змін у фінансовому макросередовищі, втрат ними своїх депозитів у разі ліквідації банків, має забезпечити повноцінне збереження й повернення вкладів. Гарантії держави підвищують довіру на-